

aan; de Heer Stessen bij Simpelveld. Ze is nu reeds op twaalf plaatsen in Z.-Limburg gevonden.

De Heer Al. De Wever te Maastricht zag onder honderden gewone één struik witbloemige *Ononis spinosa* buiten de Boschpoort nabij 't „Kraaiendorp”. Ze is nog niet in den Museumtuin overgeplant, omdat ze voorloopig nog veilig is; wel is onmiddellijk bij rijpheid zaad ervan uitgezaaid.

* * *

De graanaanvoer uit Amerika is op 't oogenblik nog te onbeduidend, dan dat weer vreemde planten kunnen worden aangevoerd; 't valt wel op, dat van de talloze adventiefplanten van vóór den oorlog er zoo bitter weinig hebben stand gehouden, al bleven de terreinen onveranderd.

Al valt 't eigenlijk buiten ons bestek, toch kunnen we niet nalaten iets van de voedingsplanten te melden, die men in de oorlogsjaren heeft trachten aan te kweken.

Zonnebloemen: de zaadopbrengst viel erg tegen. Maïs schijnt in ons land niet loonend, ook niet de variëteiten die hier nog rijp zaad voortbrengen.

Van de **Aardperen** of z.g. Russische aardappels (*Helianthus tuberosus*), die vroeger hier nog al voor stroopbereiding gekweekt werden zag men thans weer enkele perceeltjes. De opbrengst is ieder jaar bijzonder groot, althans die van de verbeterde rassen van Vilmorin, maar ze zijn niet erg smakelijk, ook niet voor 't vee.

't **Brusselsch Witlof**, 'n variëteit van de wilde Cichorei, bleek te Merkelbeek zeer winstgevend te zijn.

Voor één cultuur is de oorlog de doodsteek geweest, n.l. voor de **Kaarden**, die tot voor 1914 nog grefig aftrek vonden in Duitschland.

* * *

Ten slotte iets over de mergelontginning en nog wat.

De kalkexploitatie zou, naar men beweert, door gebrek aan steenkool geen opgang gemaakt hebben; 't schijnt echter dat, ondanks de geweldige reclame, de inlandsche kalk niet erg deugdelijk bleek te zijn. Als dit zoo is, dan mag de natuurliefhebber hierover toch wel 'n beetje leedvermaak hebben, al dient ook hij 't algemeen boven 't eigenbelang te stellen. Door de mergelontginningen zijn al heel wat mooie plekjes vernietigd; doch daarom niet getreurd! Als langzamerhand de natuur weer de kale uitgeschudde plaatsen in een nieuw plantenkled heeft gestoken, kan men 't misschien nog beleven dat eenmaal sommige terreinen er mooier dan vroeger zullen uitzien.

Ook voor de bruinkoolindustrie schijnt 't er niet bijster goed uit te zien. Al is deze gedurende 't steenkoolgebrek van groot nut, we betreuren 't dat nu de eigenlijke veenflora, die van open zonnige standplaats houdt, al zoo goed als verdwenen is. De nog overgebleven kleine plekjes zijn nu vanzelf ten ondergang gedoemd. Wel vindt men te Schinveld nog dennen- en loofbosch met als ondergrond wat veenmos, aan wier randen zich nog enkele groter veenplanten trachten te handhaven.

Toch is 't niet onmogelijk, als die bruinkoolterreinen na verloop van tijd weer aan zichzelf overgelaten blijven, dat ook hier eens zich opnieuw 'n veenflora zal vestigen. Wat we van harte hopen.

Nuth.

A. DE WEVER.

'N KNEKELHUIS.

„Belvédère” en 't Boscherveld — (zie vorig Maandblad) — lijken meer en meer 'n groot knekelhuis.

Geen week haast gaat voorbij, waarin niet allerlei knooken worden gevonden.

Gelukkig komen ze allemaal terecht in 't Maastrichter Museum, waar ze, naast andere Limburgsche natuurhistorische vondsten, getuigen van den rijkdom, welke op dit gebied in ons gewest bestaat.

Eenmaal moet te „Belvédère” en in 't „Boscherveld” 't Maaswater geweldig hebben huisgehouden, er de lijken van dieren en menschen hebben naar toe gevoerd.

Oók van menschen!

In de week voor Allerheiligen kwam te „Belvédère” 'n gansch menschenskelet te voorschijn.

't Lag pl.m. 1 Meter onder de oppervlakte en wel in de bovenste löss, beter gezegd leemlage, welke zit op de kolossale lössmassa, waardoor „Belvédère” bij de geologen zoo bekend is.

't Is zoo goed als zeker, dat dit löss er ligt op z'n eerste, z'n oorspronkelijke plaats en gerekend mag worden tot 't diluviale tijdperk, terwijl 't leem (brikenleem) boven dit löss van alluvialen oorsprong moet heeten.

In dit leem dan zat 'n menschenskelet.

Jammer genoeg kwamen we eerst ter plaatse toen schop en houweel van de werklui maar al te zeer 't geraamte hadden mishandeld, in 'n vormlozen beenderenhoop gemetamorphoseerd.

Zoo waren we niet in staat om 't skelet in situ te aanschouwen en zijn er zoo goed als zeker heel wat beenderen verloren gegaan. We hebben gered wat nog te redden viel.

Ons medelid, Dr J. Beckers, Beek, heeft de determinatie op zich genomen.

't Resultaat was, dat we in 't Museum konden onderbrengen: Schedelbeenderen; onder- en bovenkaak met 13 tanden; 5 halswervels; 3 borstwervels; 1 lendewervel; linker en rechter opperarmbeen; linker en rechter scheenbeen; hielbeen; 1 middenvoetbeentje; 1 middenhandbeentje en een zestal fragmenten van ribben.

't Moge waar zijn dat de vondst van 'n menschenskelet in 'n dergelijke aardlaag van weinig betekenis is voor de natuurhistorische wetenschap, toch hebben we gemeend ze hier te moeten memoreeren, al was 't alléén maar omdat ze mede 'n kijk geeft op 't voor natuurhistorici anders zoo belangrijke „Belvédère”.

Alweer vonden we in diezelfde week vóór Allerheiligen in 't „Boscherveld” in laag b-c (zie vorig Maandblad, C. Ubaghs, l'homme préhistorique enz.) een hertenkaak, waarin 3 tanden, benevens nog een afzonderlijken dito tand.

't Vele voorkomen van overblijfselen van herten is opvallend en vaak hebben we ons afgevraagd, hoe komen ze allemaal hier terecht? Die beesten moeten eenmaal in de buurt van Maastricht in ontzaglijke hoeveelheden gehuisd hebben.

Dat blijkt ook uit andere vondsten, welke in de stad zelf, jaren geleden, plaats hadden. In de Stokstraat en buiten de St. Pieterspoort toch trof men in 1885 en '86 op korten afstand wel eenige duizenden geween van herten aan, die volgens wijlen den Rijksarchivaris J. Habets allemaal gezaagd

waren of een ander teeken van bewerking droegen. Waar ze zich bevonden tusschen voorwerpen van Romeinschen oorsprong, muntstukken, terra sigillata, stukken van hypocausta etc., mag men met grond veronderstellen, dat ze dateeren uit den tijd dat de Romeinen zich in deze streken ophielden. (Vele dier horens kan men nog zien in het Geschied- en Oudheidkundig Museum, alsmede ook in ons Natuurhistorisch Museum).

Zou er wellicht verband bestaan tusschen deze horens en de resten van herten in 't Bosscherveld?..

Jos. CREMERS.

LIMBURGSCH E ENTOMOLOGISCHE VONDSTEN IN 1919.

Op entomologisch gebied zijn in 't afgelopen jaar verschillende belangrijke Limburgsche vondsten gedaan en gepubliceerd, deels door leden van ons Genootschap, deels door andere entomologen in of buiten onze provincie. Om te beginnen met hetgeen in de tijdschriften van het Genootschap zelf bekend gemaakt is, verscheen in het Jaarboek 1918 (uitgegeven 1 Mei 1919) als onderdeel van het „Verslag van het Biologisch onderzoek van de Maas en hare oevers” een bericht over het „Entomologisch onderzoek”, vergezeld van een lijst der waargenomen insecten uit de orde der Coleoptera, Hymenoptera, Lepidoptera, Orthoptera, Plecoptera, Agnatha, Trichoptera, Odonata, Hemiptera, Homoptera, Diptera en Panorpatia, bewerkt door Mr D. Uyttenboogaart. Een zeker aantal der soorten is nieuw voor de Limburgsche fauna, terwijl *Euacanthus interruptus* (Homopt.) en *Clinocera bistigma* (Dipt.) niet slechts voor Limburg, maar ook voor Nederland tot nog toe onbekend waren. — P. H. Schmitz S. J. zette in 't Jaarboek zijne Monographie voort der Phoridae van Hollandsch-Limburg en behandelde 19 Aphiochaeta-soorten, waarvan een nieuw voor de wetenschap en de meeste nieuw voor Continentaal-Europa. Dezelfde schrijver publiceerde in den loop van dit jaar nog 13 andere nieuwe soorten van dit onuitputtelijke vliegengeslacht, allen in Zuid-Limburg door hem ontdekt, in Nr 105 en 107 van de Entomologische Berichten, uitgegeven door de N. Ent. Vereeniging. In deze „Berichten” verschijnt ook om de twee maanden van de hand van Jhr. Dr. Ed. Everts een overzicht over „Nieuwe vondsten voor de Nederlandsche Coleopteren-fauna”, waarin de vondsten uit Limburg vaak een rol spelen. In alle dit jaar uitgekomen nummers der E. Berichten (behalve 108) vinden we opgaven omtrent keversoorten, in Limburg waargenomen, en nieuw voor de Nederlandsche fauna.

Nemen we het Tijdschrift voor Entomologie, Jaargang 1919, ter hand, dan keeren ook daarin de namen van verschillende Limburgsche vindplaatsen herhaaldelijk terug. Zoo b.v. in het tweede supplement met aanvullingen en verbeteringen op de „Orthoptera Neerlandica” van C. Willemse en in de „Studien über paläarktische, vorwiegend holländische Limnobiiden, insbesondere über ihre Kopulationsorgane”, van Prof. Dr J. C. H. de Meijere. In Limburg werd dit jaar ook de Zomervergadering der Ned. Ent. Vereeniging gehouden (14 Juni. te Valkenburg), waar zich Limburgs

entomologen niet onbetuigd luiten; door de heeren P. Wasmann, Willemse, Schmitz en Rüschkamp werden wetenschappelijke mededeelingen gedaan; de laatstgenoemde berichtte o.a. over de ontdekking eener nieuwe muggensoort, die dan later onder den naam van *Bradysia feix* n. sp. door H. Schmitz in Deel V, Aflevering 1 van de Zcologische Mededeelingen, uitgegeven vanwege 's Rijks Museum van N. historie te Leiden, 1919, beschreven is.

H. S.

DE WATERSPREEUW.

Niet zonder ietwat vreeze ga 'k 't hebben over den Waterspreeuw, den *Cinclus cinclus aquaticus* Bechst.

Die heeft ons destijds heel wat onaangenaamheden bezorgd.

Men zal zich herinneren hoe in 1913, de Waterspreeuw voor 't eerst met zekerheid op Limburgschen bodem werd geconstateerd in de buurt van Gulpen.

Zal zich ook herinneren dat naar aanleiding van 't buitmaken van dezen Waterspreeuw met nest en eieren er van verschillende kanten geprotesteerd werd tegen 't uitroeien van zoo'n ornithologisch unicum hier te lande en de Nederlandsche Ornithologische Vereeniging 'n schrijven publiceerde waarin ze er op aandrong dat, in de eerste jaren 't Nederlandsch broedgebied van den Waterspreeuw met rust zou worden gelaten.

We hebben destijds 't schrijven in ons Maandblad van 14 Juli 1914 afgedrukt en bij die gelegenheid gezegd dat we er volkomen mee accoord gingen.

En ofschoon we sinds dien meermalen 't aanbod ontvingen om een Waterspreeuw voor 't Maastrichter Museum te ontvangen, gingen we daar nimmer op in.

De *Cinclus cinclus aquaticus* moest met rust gelaten worden...

Kunnen wij 't derhalve verhelpen, dat we den 4den December i.l. toch 'n Waterspreeuw kregen toegezonden, weer uit de buurt van Gulpen?...

Welneen!

Wij hebben aan 't dooden van den vogel part noch deel.

En o.i. mag wetenschappelijk ornithologisch Nederland blij zijn, dat er in Maastricht 'n Natuurhistorisch Museum bestaat.

Dáár toch kwam de doode Waterspreeuw uit Gulpen nu terecht.

En zal hij, naar we hopen, eeuwen lang getuigen, dat Waterspreeuwen, die in 1913 voor 't eerst met zekerheid werden waargenomen te Gulpen, óók in December 1919 nog in de buurt van Gulpen huisden.

Jos. CREMERS.

ONS MUSEUM.

Eindelijk hebben de restauratieplannen haar beslag gekregen en zullen ze onverwijld worden uitgevoerd. Men is reeds volop bezig 't daarvoor benodigd materiaal aan te brengen. Begin Juli denkt men met de herstellingswerken klaar te zijn.

Tot dien tijd zullen we waarschijnlijk genoodzaakt wezen, 't Museum voor 't publiek te sluiten. Leden en niet-leden echter, die voor een of ander